

Η μνήμη του θανάτου

Ορθοδοξία / Θεολογία

Αλέξανδρος Χριστοδούλου, Θεολόγος

Αν και ο θάνατος είναι το πιο βέβαιο γεγονός, οι άνθρωποι δεν θέλουν να τον σκέφτονται. Η «μνήμη του θανάτου» είναι στοιχείο της ορθόδοξης πνευματικότητας γι' αυτό η Εκκλησία συμβουλεύει τους πιστούς να σκέφτονται τον θάνατο γιατί «ο χρόνος του βίου τρέχει» και κάθε μέρα τον συναντάμε. Στη Π. Διαθήκη αναφέρεται: «Εν πάσι τοις έργοις σου, μιμνήσου τα έσχατά σου και εις τον αιώνα ουχ αμαρτήσεις», δηλαδή για κάθε πράγμα που πρόκειται να κάνεις σ' αυτή την ζωή, να θυμάσαι ότι θα πεθάνεις και τότε δεν πρόκειται ποτέ να αμαρτήσεις.

Λέει ο Μ. Βασίλειος: «Ο ενθυμούμενος τον θάνατο ή κα-θόλου δεν θα αμαρτήσει στην ζωή του, ή ελάχιστα». «Ουδείς μνήμην θα-νάτου εσχηκώς δυνησεται αμαρτήσαι ποτέ» δηλαδή «κανένας από εκείνους που θυμούνται τον θάνατο δεν πρόκειται να αμαρτήσει». (μοναχός Ησύχιος). Ο καλύτερος λοιπόν τρόπος για να μην αμαρτάνουμε είναι η σκέψη ότι θα πεθάνουμε. Η γη δεν είναι η μόνιμη κατοικία μας. Είμαστε περαστικοί και πορευόμαστε προς την Αιωνιότητα. Οι Άγιοι Πατέρες μας προσφέρουν και πρακτικούς τρόπους για να συμφιλιωθούμε με την

έννοια του θανάτου. Μας συμβουλεύουν να κάνουμε τακτικές επισκέψεις στο κοιμητήριο της πόλεώς μας.

Κάποτε ένας ιεροκήρυκας χαρακτήρισε τα δύο κοιμητήρια μιας πόλης ότι είναι ο καλύτερος ιεροκήρυκας που έχουν οι πιστοί, γιατί διδάσκουν την ματαιότητα των ανθρώπινων πραγμάτων, την σωστή τοποθέτηση απέναντι στο φαινόμενο της ζωής.

Και ο Άγιος Ιωάν-νης ο Χρυσόστομος έλεγε: «Ας πάμε εκεί που είναι τα μνήματα όσο μέσα στο σώμα μας υπάρχει η ψυχή μας. Ας δούμε την ματαιότητα που κρύ-βεται μέσα μας και που πρόκειται να καταλήξει. Ας παρατηρήσουμε τί πρόκειται να γίνουμε ύστερα από λίγο, ώστε να μην τρέφουμε αυταπάτες. Ας δούμε ότι πρόκειται να διαλυθεί το σώμα μας, ώστε να διορθώ-σουμε τον εαυτό μας όσον καιρό μας μένει να ζήσουμε. Ας δούμε που καταλήγουμε ώστε να φροντίσουμε γι' αυτό»· για την διόρθωση της πνευμα-τικής μας πορείας.

Λέει πάλι ο ιερός Χρυσόστομος: «Βασιλείς που λόγω της θέσεώς σας κινδυνεύετε να υπερηφανευθείτε, πηγαίνετε και κοιτάξτε στους τάφους, και τότε δεν πρόκειται να σκεφτείτε πράγματα εγωκεντρικά, που φέρνουν την έπαρση στην καρδιά σας. Άρχοντες που και εσείς διατρέχετε τον ίδιο κίνδυνο κι' εσείς πηγαίνετε εκεί να δείτε. Τότε θα ταπεινωθείτε, θα εγκαταλείψετε την υπερήφανη σκέψη σας και θα

γίνετε άνθρωποι του Θεού». Η αλήθεια είναι ότι ο θάνατος ισοπεδώνει όλους τους ανθρώπους. Ο ιερός Δαμασκηνός σ' ένα από τα νεκρώσιμα τροπάρια χαρακτηριστικά λέει: «Ας βγούμε και ας επισκεφθούμε τους τάφους και να δούμε τα γυμνά οστά. Τότε θα διερωτηθούμε... Άρα «τις εστίν, βασιλεύς ή στρατιώ-της, πλούσιος ή πένης, ή δίκαιος ή αμαρτωλός;». Και αλλού σημειώνει «πάντα ματαιότης τα ανθρώπινα όσα ουχ υπάρχει μετά θάνατον. Ου παραμένει ο πλούτος, ου συνοδεύει η δόξα». Σ' ένα άλλο τροπάριό του ο ίδιος αναρωτιέται: «Πού εστίν η του κό-σμου προσπάθεια, πού εστίν η των πρόσκαιρων φα-ντασία; Πού εστίν ο χρυσός και ο άργυρος, πού εστίν των ικετών η πλημμύρα και ο θόρυβος. Πάντα κόνις, πάντα τέφρα, πάντα σκιά». Όσο κι' αν η παρούσα ζωή μας καλλιεργεί την ψευδαίσθηση της παντοδυναμίας μας, η αλήθεια όμως είναι μία και μοναδική. Είμαστε οδοι-πόροι.

Αυτή την αλήθεια, οι πιστοί δεν την ξεχνούν, αλλά αντίθετα την αξιοποιούν. Γνω-ρίζουν ότι δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι της γης, ξέρουν ότι απλώς από αυτόν τον κόσμο περνάμε και προσπερνάμε. Είμαστε οδοιπόροι οι οποίοι πηγαίνουμε σε μίαν άλλη πόλη για την οποία μιλά ο Απ. Παύλος στην προς Εβραίους επιστολή του, «ου γαρ έχομεν ώδε μένουσαν πόλιν, αλλά την μέλλουσαν επιζητούμεν». Ο ίδιος προβάλλει το πρόσωπο του πατριάρ-χη Αβραάμ, ο οποίος πίστευε στην μέλλουσα πραγ-ματικότητα, γι' αυτό και ποτέ δεν έκτισε μόνιμη κα-τοικία, αλλά έμενε σε σκηνή. Κι' αυτό διότι περίμενε να ζήσει σε μία άλλη πόλη της οποίας τεχνίτης και δημιουργός θα ήταν ο Θεός, δηλαδή η επουράνια βασιλεία.

Ο θάνατος είναι η πύλη προς την αιωνιότητα, γι' αυτό και ο χριστιανός πρέπει να ενδιαφέρεται να βρεθεί έτοιμος για την ώρα εκείνη, προκειμένου να κερδίσει την Βασιλεία του Θεού. Πιστεύει ότι σε εκείνη την πορεία, ακολουθούν τον άνθρωπο μόνο τα έργα του και τίποτε άλλο. Ο τρόπος της ζωής μας πρέπει να είναι ευσεβής, γεμάτος ευλάβεια, γιατί όπως λέει ο Απ. Παύ-λος «η δε ευσέβεια προς πάντα ωφέλιμός εστίν επαγγελίας έχουσα ζωής της νυν και της μελλούσης».

Έτσι λοιπόν διδασκόμαστε να μην φοβόμαστε τον θάνατο, αλλά να τον σκεφτόμαστε και να συμφιλιωνόμαστε με αυτόν, όπως έκαναν και οι Άγιοι της Εκκλησίας μας, που έλεγαν ότι γι' αυτούς ο θάνατος ήταν κέρδος, γιατί πίστευαν ότι διά του θανάτου οδηγούνταν μία ώρα νωρίτερα κοντά στην αγκαλιά του Θεού. Οι Άγιοι πιστεύοντας στο έλεος και την ευσπλαχνία του Θεού εύχονταν να έλθει το συντομότερο ο θάνατος, όπως ο Απ. Παύλος που έγραφε «επιθυμώ αναλύσαι και συν Χριστώ είναι», δηλ. επιθυμώ να φύγω από αυτό τον κόσμο για να είμαι μαζί με τον Χριστό. Με αυτό το φρόνημα, χωρίς να απομακρυνόμαστε από τα καθημερινά μας έργα, συντηρούμε μέσα μας την πίστη στην μακαρία ζωή, δηλαδή στην αιωνιότητα.

<https://bit.ly/3tzOsVT>